

ЗМІСТ

Державні гарантії.....	1
Економічна сутність індексації пенсії.....	3
Правова база індексації пенсії.....	4
Індекси споживчих цін для розрахунку індексації пенсії.....	5
Методика (механізм) розрахунку індексації пенсії.....	9
Критика позиції Кабінету Міністрів України.....	15
Позиція Пенсійного фонду України.....	16
Судова практика.....	18
Відповідальність посадових осіб.....	32
Висновки.....	35
Нормативна база та використана література.....	35

Щоб ви жили на одну пенсію
(Цікава думка)

1. Державні гарантії

1.1. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ (1)

...Стаття 3...

Держава відповідає перед людиною за свою діяльність..

...Стаття 19...

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України...

...Стаття 22...

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод...

...Стаття 48.

Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло...

...Стаття 152.

Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповіда-

ють Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Матеріальна чи моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується державою у встановленому законом порядку.

1.2. ЗАКОН УКРАЇНИ Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії (2)

...Стаття 18. Інші державні соціальні гарантії

Законами України з метою надання соціальної підтримки населенню України в цілому та окремим категоріям громадян встановлюються державні гарантії щодо:

...індексації доходів населення з метою підтримання достатнього життєвого рівня громадян та купівельної спроможності їх грошових доходів в умовах зростання цін;..

...Стаття 19. Порядок визначення та застосування державних соціальних гарантій в реалізації державної соціально-економічної політики...

Державні соціальні гарантії є обов'язковими для всіх державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності...

1.3. ЗАКОН УКРАЇНИ Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (3)

...Стаття 42. Індикація та перерахунок пенсій у зв'язку із збільшенням середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, прожиткового мінімуму та страхового стажу...

1. Пенсії, призначені за цим Законом, індексуються відповідно до законодавства про індексацію грошових доходів населення...

1.4. ЗАКОН УКРАЇНИ Про індексацію грошових доходів населення (4) (далі Закон № 1282-XII)

Стаття 6. Державні гарантії підвищення грошових доходів населення у зв'язку із зростанням цін

У разі виникнення обставин, передбачених статтею 4 цього Закону, у встановленому законом порядку здійснюється перегляд розмірів:

...пенсій;..

Перегляд зазначених у частині першій цієї статті гарантій здійснюється у розмірах, що визначаються як результат добутку розміру доходу, що підлягає індексації в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення, та величини індексу споживчих цін...

Стаття 8. Порядок перегляду розмірів державних соціальних гарантій та гарантій оплати праці

Перегляд розмірів державних соціальних гарантій... відповідно до умов, визначених цим Законом, здійснюється уповноваженими на це органами протягом місяця, у якому виникли підстави для перегляду.

За наявності підстав, визначених цим Законом, право населення на реалізацію зазначених гарантій не залежить від прийняття рішень відповідними органами.

2. Економічна сутність індексації пенсії

Гроші, які також є товаром, постійно знецінюються. На жаль, в Україні знецінюються суттєво. Ось наглядна ілюстрація із офіційного видання(5):

В дійсності все виглядає ще гірше.

Тому на законодавчому рівні визначено правові, економічні та організаційні основи підтримання купівельної спроможності населення України в умовах зро-

стання цін з метою дотримання встановлених Конституцією України гарантій щодо забезпечення достатнього життєвого рівня населення України за допомогою індексації грошових доходів населення в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення.

Індексація грошових доходів населення - встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів населення, що дає можливість частково відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг, зафіксувавши купівельну спроможність цих грошових доходів (в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення) на рівні купівельної спроможності населення України в березні 2003 року.

З березня 2003 р. по березень 2014 р. приріст індексації споживчих цін для проведення індексації склав 134,8%. Це означає, що гроші офіційно знецінились в 2,348 рази, а значить і купівельна спроможність населення має сьогодні відновлюватись в межах прожиткового мінімуму для відповідних демографічних груп населення не менше ніж в 2,348 рази.

Тому що це гарантує держава.

Індексації підлягають грошові доходи громадян, одержані ними в гривнях на території України і які не мають разового характеру, в тому числі пенсії.

Не можуть існувати з травня 2003 р. (чому з травня 2003 р. - про це трохи пізніше) місяці без індексації тому, що вартість грошей постійно зменшується, і аби залишити їхню купівельну спроможність на рівні березня 2003 р. потрібно їх безперервно індексувати за правилами, встановленими Законом № 1282-ХІІ.

Також маємо на увазі, що індексація пенсії не копійчана подачка, а чітко виписаний механізм відновлення купівельної спроможності пенсійних виплат до рівня березня 2003 року в межах прожиткового мінімуму для, як правило, непрацездатних осіб. В залежності від розміру призначеної пенсії та змін в економічній ситуації в країні за період з березня 2003 року індексація може дорівнювати, або навіть перевищувати розмір призначеної пенсії.

І нічого дивного в цьому вбачати не потрібно. Звичайна математика, і нічого більше.

3. Правова база індексації пенсії

3.1. На сьогодні чинним правовим документом, в якому наведено **вичерпну** методику проведення індексації пенсій, є Закон України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991 р., № 1282-ХІІ із змінами та доповненнями (Закон № 1282-ХІІ).

Частина 2, статті 17 Закону № 1282-ХІІ передбачає, що до приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3.2. Кабінетом Міністрів України (скорочено - КМУ) виданий Порядок проведення індексації грошових доходів населення, затверджений Постановою КМУ від 17.07.2003 р., № 1078(6) (далі Порядок № 1078).

Порядок № 1078 є підзаконним нормативно-правовим актом. Тому він може застосовуватись тільки у частині, що не суперечить Закону № 1282-ХІІ.

4. Індeksi споживчих цін для розрахунку індексації пенсії

4.1. Словник термінів

*Люди позбавилися б половини своїх неприємностей,
якби змогли домовитися про значення слів.
Рене Декарт*

Інфляція – зростання загального рівня цін на товари і послуги протягом певного періоду часу.

Дефляція – зниження загального рівня цін на товари і послуги протягом певного періоду часу.

Індекс споживчих цін – відносний показник, виражений у коефіцієнтах або відсотках, що характеризує зміну цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання, у часі (індекс динаміки) або у просторі (територіальний індекс).

Базисний період цін – період часу, з цінами якого порівнюються ціни поточного або попереднього періоду.

Індекс споживчих цін довгостроковий – індекс споживчих цін поточного або попереднього періоду порівняно з базисним.

Індекс споживчих цін короткостроковий – індекс споживчих цін поточного періоду порівняно з попереднім періодом.

Індекс споживчих цін поточного місяця порівняно з попереднім місяцем, або так званий короткостроковий місячний індекс споживчих цін.

Обчислюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Нас буде цікавити індекс споживчих цін поточного місяця порівняно з попереднім місяцем по Україні.

Індекс споживчих цін для визначення порогу індексації – обчислюється шляхом множення короткострокових місячних індексів споживчих цін по Україні (за даними Держкомстата) наростаючим підсумком до перевищення встановленого порогу індексації.

Обчислення починається з місяця введення в дію Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» від 06.02.2003 р., № 491-IV (7) (Далі Закон № 491-IV), тобто з березня 2003 р.

Приріст індексу споживчих цін для проведення індексації - обчислюється шляхом множення перевищивших встановлений поріг індексації індексів споживчих цін для визначення порогу індексації наростаючим підсумком, починаючи з березня 2003 р., мінус 100,0 відсотків.

Мною виділені ті показники, які ми повинні за Законом № 1282-ХІІ застосовувати для обчислення індексації пенсії.

4.2. За статтею 3 Закону № 1282-ХІІ індекс споживчих цін поточного місяця порівняно з попереднім місяцем по Україні обчислюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, і не

пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним, публікується в офіційних періодичних виданнях.

Ось приклад такої публікації(8):

Індекс інфляції			Індекси споживчих цін за регіонами у 2013 р.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
<p>За повідомленням Державної служби статистики України, індекс споживчих цін (індекс інфляції) у червні 2013 року по відношенню до травня 2013 року становив 100,0%, за період січень-червень 2013 року – 100,2%. За період січень 1998 року – червень 2013 року – 518,7%.</p> <p>При цьому, за даними Держстату, індекси споживчих цін на товари та послуги мали такий вигляд:</p>			<p>Залізничний пасажирський транспорт 104,3 109,1 Авіаперевезення пасажирський транспорт 101,0 103,2 Заїзди 100,0 100,9 Відпочинок і культура 99,9 99,8 Освіта 100,4 100,9 Ресторани та готелі 100,4 101,1 Різні товари та послуги 100,2 99,5</p>																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2"></th> <th colspan="2">(квартал)</th> </tr> <tr> <th>Червень 2013 до</th> <th>травня 2013</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Індекс споживчих цін</td> <td>100,0</td> <td>100,2</td> </tr> <tr> <td>Продукти харчування та безалкогольні напої</td> <td>99,9</td> <td>99,5</td> </tr> <tr> <td>Продукти харчування</td> <td>99,9</td> <td>99,5</td> </tr> <tr> <td>Хліб і хлібопродукти</td> <td>99,9</td> <td>101,2</td> </tr> <tr> <td>Хліб</td> <td>100,0</td> <td>102,2</td> </tr> <tr> <td>Макаронні вироби</td> <td>100,0</td> <td>102,5</td> </tr> <tr> <td>М'ясо та м'ясопродукти</td> <td>99,6</td> <td>97,9</td> </tr> <tr> <td>Риба та продукти з риби</td> <td>100,0</td> <td>95,7</td> </tr> <tr> <td>Молоко, сир та яйця</td> <td>99,1</td> <td>93,1</td> </tr> <tr> <td>Молоко</td> <td>99,2</td> <td>94,8</td> </tr> <tr> <td>Сир і м'який сир (творог)</td> <td>99,6</td> <td>99,7</td> </tr> <tr> <td>Яйця</td> <td>98,8</td> <td>88,0</td> </tr> <tr> <td>Олія та жири</td> <td>99,5</td> <td>95,0</td> </tr> <tr> <td>Масло</td> <td>100,3</td> <td>100,8</td> </tr> <tr> <td>Олії соняшникова</td> <td>99,7</td> <td>99,4</td> </tr> <tr> <td>Фрукти</td> <td>97,8</td> <td>104,2</td> </tr> <tr> <td>Овочі</td> <td>102,9</td> <td>116,2</td> </tr> <tr> <td>Цукор</td> <td>106,5</td> <td>100,6</td> </tr> <tr> <td>Безалкогольні напої</td> <td>100,1</td> <td>100,7</td> </tr> <tr> <td>Алкогільні напої, тютюнові вироби</td> <td>100,7</td> <td>105,0</td> </tr> <tr> <td>Одяг і взуття</td> <td>99,8</td> <td>97,5</td> </tr> <tr> <td>Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>Плата за власне житло (квартплат)</td> <td>100,6</td> <td>102,1</td> </tr> <tr> <td>Утримання та ремонт житла</td> <td>100,1</td> <td>100,5</td> </tr> <tr> <td>Водопостачання</td> <td>100,0</td> <td>100,2</td> </tr> <tr> <td>Каналізація</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>Електроенергія</td> <td>100,0</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>Природний газ</td> <td>100,0</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>Гаряча вода, опалення</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла</td> <td>99,9</td> <td>99,2</td> </tr> <tr> <td>Охорона здоров'я</td> <td>100,2</td> <td>101,7</td> </tr> <tr> <td>Фармацевтична продукція, медичні товари та обладнання</td> <td>100,0</td> <td>101,8</td> </tr> <tr> <td>Амбулаторні послуги</td> <td>100,3</td> <td>101,7</td> </tr> <tr> <td>Транспорт</td> <td>100,5</td> <td>101,0</td> </tr> <tr> <td>Паливо та мастила</td> <td>99,6</td> <td>95,1</td> </tr> <tr> <td>Транспортні послуги</td> <td>101,3</td> <td>103,8</td> </tr> </tbody> </table>				(квартал)		Червень 2013 до	травня 2013	Індекс споживчих цін	100,0	100,2	Продукти харчування та безалкогольні напої	99,9	99,5	Продукти харчування	99,9	99,5	Хліб і хлібопродукти	99,9	101,2	Хліб	100,0	102,2	Макаронні вироби	100,0	102,5	М'ясо та м'ясопродукти	99,6	97,9	Риба та продукти з риби	100,0	95,7	Молоко, сир та яйця	99,1	93,1	Молоко	99,2	94,8	Сир і м'який сир (творог)	99,6	99,7	Яйця	98,8	88,0	Олія та жири	99,5	95,0	Масло	100,3	100,8	Олії соняшникова	99,7	99,4	Фрукти	97,8	104,2	Овочі	102,9	116,2	Цукор	106,5	100,6	Безалкогольні напої	100,1	100,7	Алкогільні напої, тютюнові вироби	100,7	105,0	Одяг і взуття	99,8	97,5	Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	100,0	100,1	Плата за власне житло (квартплат)	100,6	102,1	Утримання та ремонт житла	100,1	100,5	Водопостачання	100,0	100,2	Каналізація	100,0	100,1	Електроенергія	100,0	100,0	Природний газ	100,0	100,0	Гаряча вода, опалення	100,0	100,1	Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	99,9	99,2	Охорона здоров'я	100,2	101,7	Фармацевтична продукція, медичні товари та обладнання	100,0	101,8	Амбулаторні послуги	100,3	101,7	Транспорт	100,5	101,0	Паливо та мастила	99,6	95,1	Транспортні послуги	101,3	103,8	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2"></th> <th colspan="6">(до попереднього місяця, відсотки)</th> </tr> <tr> <th>Січень</th> <th>Лютий</th> <th>Березень</th> <th>Квітень</th> <th>Травень</th> <th>Червень</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Україна</td> <td>100,2</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>АР Крим</td> <td>100,0</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> <td>99,9</td> <td>100,2</td> </tr> <tr> <td>Вінницька</td> <td>100,1</td> <td>99,8</td> <td>99,9</td> <td>99,7</td> <td>99,8</td> <td>99,8</td> </tr> <tr> <td>Волинська</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> <td>99,7</td> </tr> <tr> <td>Дніпропетровська</td> <td>100,5</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>Донецька</td> <td>100,1</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> <td>100,1</td> <td>100,2</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>Житомирська</td> <td>99,9</td> <td>99,8</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>100,0</td> <td>99,7</td> </tr> <tr> <td>Закарпатська</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> <td>99,9</td> <td>99,8</td> <td>100,0</td> <td>100,2</td> </tr> <tr> <td>Запорізька</td> <td>100,2</td> <td>99,8</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>100,2</td> </tr> <tr> <td>Івано-Франківська</td> <td>100,3</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>99,7</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>Київська</td> <td>100,4</td> <td>100,0</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> <td>100,3</td> <td>99,7</td> </tr> <tr> <td>Кіровоградська</td> <td>100,2</td> <td>99,7</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>99,8</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>Луганська</td> <td>100,3</td> <td>99,8</td> <td>99,8</td> <td>100,2</td> <td>100,2</td> <td>100,3</td> </tr> <tr> <td>Львівська</td> <td>100,1</td> <td>100,1</td> <td>100,0</td> <td>99,7</td> <td>100,1</td> <td>99,9</td> </tr> <tr> <td>Миколаївська</td> <td>100,1</td> <td>100,0</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> <td>99,8</td> <td>100,4</td> </tr> <tr> <td>Одеська</td> <td>100,2</td> <td>100,0</td> <td>99,9</td> <td>99,8</td> <td>99,9</td> <td>100,3</td> </tr> <tr> <td>Полтавська</td> <td>100,1</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>100,0</td> <td>99,9</td> </tr> <tr> <td>Рівненська</td> <td>99,8</td> <td>99,8</td> <td>100,0</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>99,7</td> </tr> <tr> <td>Сумська</td> <td>100,1</td> <td>99,7</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> </tr> <tr> <td>Тернопільська</td> <td>99,8</td> <td>99,8</td> <td>100,2</td> <td>99,7</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>Харківська</td> <td>100,2</td> <td>99,5</td> <td>100,0</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> </tr> <tr> <td>Херсонська</td> <td>100,1</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>100,1</td> <td>99,9</td> <td>100,4</td> </tr> <tr> <td>Хмельницька</td> <td>99,9</td> <td>99,7</td> <td>99,9</td> <td>99,7</td> <td>100,0</td> <td>100,2</td> </tr> <tr> <td>Черкаська</td> <td>99,9</td> <td>99,8</td> <td>100,1</td> <td>100,0</td> <td>100,0</td> <td>100,2</td> </tr> <tr> <td>Чернівецька</td> <td>100,0</td> <td>100,1</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>100,0</td> <td>99,6</td> </tr> <tr> <td>Чернігівська</td> <td>99,9</td> <td>99,8</td> <td>99,8</td> <td>99,9</td> <td>99,9</td> <td>99,8</td> </tr> <tr> <td>м. Київ</td> <td>100,4</td> <td>99,9</td> <td>100,0</td> <td>100,3</td> <td>100,2</td> <td>100,1</td> </tr> <tr> <td>м. Севастополь</td> <td>100,0</td> <td>100,0</td> <td>99,8</td> <td>100,2</td> <td>99,8</td> <td>100,5</td> </tr> </tbody> </table>				(до попереднього місяця, відсотки)						Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Україна	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	АР Крим	100,0	99,9	100,0	100,1	99,9	100,2	Вінницька	100,1	99,8	99,9	99,7	99,8	99,8	Волинська	99,9	99,9	100,0	99,9	99,9	99,7	Дніпропетровська	100,5	100,0	99,8	99,9	99,9	100,0	Донецька	100,1	100,0	100,1	100,1	100,2	100,1	Житомирська	99,9	99,8	100,0	99,8	100,0	99,7	Закарпатська	100,0	100,1	99,9	99,8	100,0	100,2	Запорізька	100,2	99,8	99,9	99,9	100,0	100,2	Івано-Франківська	100,3	99,9	99,9	100,0	99,7	100,1	Київська	100,4	100,0	99,9	99,9	100,3	99,7	Кіровоградська	100,2	99,7	100,0	99,8	99,8	100,1	Луганська	100,3	99,8	99,8	100,2	100,2	100,3	Львівська	100,1	100,1	100,0	99,7	100,1	99,9	Миколаївська	100,1	100,0	100,0	100,1	99,8	100,4	Одеська	100,2	100,0	99,9	99,8	99,9	100,3	Полтавська	100,1	99,9	100,0	99,8	100,0	99,9	Рівненська	99,8	99,8	100,0	99,9	100,0	99,7	Сумська	100,1	99,7	100,0	99,8	99,9	99,9	Тернопільська	99,8	99,8	100,2	99,7	100,0	100,1	Харківська	100,2	99,5	100,0	99,9	100,0	99,8	Херсонська	100,1	100,0	99,8	100,1	99,9	100,4	Хмельницька	99,9	99,7	99,9	99,7	100,0	100,2	Черкаська	99,9	99,8	100,1	100,0	100,0	100,2	Чернівецька	100,0	100,1	100,0	99,8	100,0	99,6	Чернігівська	99,9	99,8	99,8	99,9	99,9	99,8	м. Київ	100,4	99,9	100,0	100,3	100,2	100,1	м. Севастополь	100,0	100,0	99,8	100,2	99,8	100,5
	(квартал)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
	Червень 2013 до	травня 2013																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Індекс споживчих цін	100,0	100,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Продукти харчування та безалкогольні напої	99,9	99,5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Продукти харчування	99,9	99,5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Хліб і хлібопродукти	99,9	101,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Хліб	100,0	102,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Макаронні вироби	100,0	102,5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
М'ясо та м'ясопродукти	99,6	97,9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Риба та продукти з риби	100,0	95,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Молоко, сир та яйця	99,1	93,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Молоко	99,2	94,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Сир і м'який сир (творог)	99,6	99,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Яйця	98,8	88,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Олія та жири	99,5	95,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Масло	100,3	100,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Олії соняшникова	99,7	99,4																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Фрукти	97,8	104,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Овочі	102,9	116,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Цукор	106,5	100,6																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Безалкогольні напої	100,1	100,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Алкогільні напої, тютюнові вироби	100,7	105,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Одяг і взуття	99,8	97,5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	100,0	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Плата за власне житло (квартплат)	100,6	102,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Утримання та ремонт житла	100,1	100,5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Водопостачання	100,0	100,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Каналізація	100,0	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Електроенергія	100,0	100,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Природний газ	100,0	100,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Гаряча вода, опалення	100,0	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	99,9	99,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Охорона здоров'я	100,2	101,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Фармацевтична продукція, медичні товари та обладнання	100,0	101,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Амбулаторні послуги	100,3	101,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Транспорт	100,5	101,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Паливо та мастила	99,6	95,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Транспортні послуги	101,3	103,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
	(до попереднього місяця, відсотки)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Україна	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
АР Крим	100,0	99,9	100,0	100,1	99,9	100,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Вінницька	100,1	99,8	99,9	99,7	99,8	99,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Волинська	99,9	99,9	100,0	99,9	99,9	99,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Дніпропетровська	100,5	100,0	99,8	99,9	99,9	100,0																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Донецька	100,1	100,0	100,1	100,1	100,2	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Житомирська	99,9	99,8	100,0	99,8	100,0	99,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Закарпатська	100,0	100,1	99,9	99,8	100,0	100,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Запорізька	100,2	99,8	99,9	99,9	100,0	100,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Івано-Франківська	100,3	99,9	99,9	100,0	99,7	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Київська	100,4	100,0	99,9	99,9	100,3	99,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Кіровоградська	100,2	99,7	100,0	99,8	99,8	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Луганська	100,3	99,8	99,8	100,2	100,2	100,3																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Львівська	100,1	100,1	100,0	99,7	100,1	99,9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Миколаївська	100,1	100,0	100,0	100,1	99,8	100,4																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Одеська	100,2	100,0	99,9	99,8	99,9	100,3																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Полтавська	100,1	99,9	100,0	99,8	100,0	99,9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Рівненська	99,8	99,8	100,0	99,9	100,0	99,7																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Сумська	100,1	99,7	100,0	99,8	99,9	99,9																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Тернопільська	99,8	99,8	100,2	99,7	100,0	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Харківська	100,2	99,5	100,0	99,9	100,0	99,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Херсонська	100,1	100,0	99,8	100,1	99,9	100,4																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Хмельницька	99,9	99,7	99,9	99,7	100,0	100,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Черкаська	99,9	99,8	100,1	100,0	100,0	100,2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Чернівецька	100,0	100,1	100,0	99,8	100,0	99,6																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
Чернігівська	99,9	99,8	99,8	99,9	99,9	99,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
м. Київ	100,4	99,9	100,0	100,3	100,2	100,1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
м. Севастополь	100,0	100,0	99,8	100,2	99,8	100,5																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	

Але, як бачимо, в офіційних періодичних виданнях публікується не один, а одночасно декілька десятків індексів споживчих цін, які відрізняються:

- базисним періодом, тобто з цінами якого періоду часу порівнюються ціни поточного періоду (підкреслено у публікації мною, - Д.Р.);
- за яким регіоном обчислений індекс споживчих цін;
- для якого конкретно товару (в широкому, маркетинговому, розумінні) обчислений індекс споживчих цін;
- значеннями.

Нас із всіх опублікованих показників буде цікавити індекс споживчих цін поточного місяця порівняно з попереднім місяцем по Україні. Для наведеної публікації це індекс споживчих цін (індекс інфляції) у червні 2013 р. по відношенню до травня 2013 р., тобто 100,0%.

4.3. Дехто вважає, що індексація пенсії проводиться в разі, коли величина саме цього короткострокового місячного індексу споживчих цін по Україні перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 101 відсотка.

Та це поверхнева думка.

Насправді цей показник самостійного значення не має. Він слугує, так би мовити, будівельним матеріалом для обчислення довгострокового індексу споживчих цін для визначення порогу індексації пенсії.

Наголошую(це дуже важливо зрозуміти): за Законом № 1282-ХІІ потрібно постійно вираховувати довгостроковий індекс споживчих цін для визначення порогу індексації пенсії.

Починати обрахування потрібно з місяця введення в дію Закону № 491-ІV, тобто з березня 2003 р.

Коли індексом споживчих цін для визначення порогу індексації пенсії встановленого порогу індексації досягнуто, то для проведення подальшої індексації пенсії обчислення слідуєчого довгострокового індексу споживчих цін для визначення порогу індексації пенсії починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін для визначення порогу індексації пенсії перевищив поріг індексації в 101 відсоток.

Умовний приклад: індекс споживчих цін за березень 2003 р. по відношенню до лютого 2003 р. по Україні множиться на індекс споживчих цін за квітень 2003 р. по відношенню до березня 2003 р. по Україні; отриманий результат множиться на індекс споживчих цін за травень 2003 р. по відношенню до квітня 2003 р. по Україні; отриманий результат множиться на індекс споживчих цін за червень 2003 р. по відношенню до травня 2003 р. по Україні, і так до моменту перевищення порогу індексації.

Для проведення подальшої індексації пенсії обчислення індексу споживчих цін починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін для визначення порогу індексації пенсії перевищив поріг індексації, і знову продовжується до чергового моменту перевищення ним порогу індексації.

І таким чином до тих пір до поки існує Закон № 1282-ХІІ.

4.4. За частиною 2, статті 4 Закону № 1282-ХІІ обчислення індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення **проводиться наростаючим підсумком**, починаючи з місяця введення в дію Закону № 491-ІV, тобто з березня 2003 р.

За частиною 1, статті 4 Закону № 1282-ХІІ індексація грошових доходів населення проводиться в разі, коли величина індексу споживчих цін для визначення порогу індексації перевищила поріг індексації, який установлюється в розмірі 101 відсотка.

Таким чином, кожне перевищення довгостроковим індексом споживчих цін для визначення порогу індексації встановленого порогу індексації збільшує величину приросту індексу споживчих цін для проведення індексації, який показує як змінився загальний рівень цін на товари і послуги порівняно з березнем 2003 року, якого за Законом № 1282-ХІІ встановлено базисним місяцем(не путати з «базовим місяцем», бо це різні терміни!).

4.4. Після такої довгої, але конче необхідної передмови, пропоную Додаток 1 до Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою КМУ від 17.07.2003р., №1078, що підтверджує на офіційному рівні все вищевикладене.

Додаток 1 до Порядку №1078 Закону №1282-ХІІ не протирічить.

ПРИКЛАД
обчислення індексу споживчих цін для проведення індексації

	Індекс споживчих цін, відсотків		Величина приросту індексу споживчих цін для проведення індексації, відсотків
	до попереднього місяця (за даними Держкомстату)*	для визначення порогу індексації	

2003 рік

Січень	101,5		
Лютий	100,8		
Березень	100,7	100,7	
Квітень	101,4	102,1	
Травень	100,6	100,6	
Червень	100,1	100,7	2,1
Липень	98,6	99,3	2,1
Серпень	99,8	99,1	2,1
Вересень	100,3	99,4	2,1
Жовтень	100,3	99,7	2,1
Листопад	100,4	100,1	2,1
Грудень	101,4	101,5	2,1

2004 рік

Січень	100,8	100,8	2,1
Лютий	101	101,8	3,6

* Індеси споживчих цін умовні.

1. Індекс споживчих цін для визначення порогу індексації обчислюється шляхом множення місячних індексів споживчих цін починаючи з березня 2003 р. - місяця опублікування [Закону України від 6 лютого 2003 р. № 491-IV](#).

Розрахунок індексу споживчих цін:

за березень - квітень: $102,1 = 1,007 \times 1,014 \times 100$.

Починаючи з травня індекс споживчих цін для визначення наступного перевищення порогу індексації для проведення подальшої індексації обчислюється наростаючим підсумком;

за травень - грудень: $101,5 = 1,006 \times 1,001 \times 0,986 \times 0,998 \times 1,003 \times 1,003 \times 1,004 \times 1,014 \times 100$.

2. Величина приросту індексу споживчих цін для проведення індексації становить:
у червні 2003 р. - січні 2004 р.:

$$2,1 \text{ відсотка} = 102,1 - 100;$$

у лютому 2004 р.:

$$3,6 \text{ відсотка} = 1,021 \times 1,015 \times 100 - 100.$$

5. Методика (механізм) розрахунку індексації пенсії

Вичерпну методику проведення індексації пенсії наведено в Законі України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991р., №1282-ХІІ.

5.1. Стаття 4 Закону №1282-ХІІ регламентує підстави для проведення індексації. Наголошую: підстави, а не підставу. Усі підстави взаємопов'язані та нерозривні одна від одної, і тільки разом складають основу обчислення приросту індексації споживчих цін для проведення індексації пенсії, а саме:

1) Обчислення **приросту індексу споживчих цін для проведення індексації грошових доходів населення** провадиться **наростаючим підсумком**, починаючи з березня 2003 р. - місяця опублікування Закону №491-IV.

2) Чергове збільшення приросту індексу споживчих цін для проведення індексації грошових доходів населення провадиться у разі, коли величина **індексу споживчих цін для визначення порогу індексації** перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 101 відсотка.

3) Для проведення подальшої індексації грошових доходів населення обчислення індексу споживчих цін для визначення порогу індексації починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін перевищив поріг індексації.

4) Чергове підвищення грошових доходів громадян у зв'язку з індексацією здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, в якому офіційно опубліковано короткостроковий місячний індекс споживчих цін по Україні і в якому індекс споживчих цін для визначення порогу індексації перевищив поріг індексації.

5) Короткостроковий місячний індекс споживчих цін по Україні обчислюються Держстатом і не пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним, публікується в офіційних періодичних виданнях.

Таким чином, індексація грошових доходів це безперервний процес, який розпочався в березні 2003 року.

Перше перетинання індексом споживчих цін для визначення порогу індексації встановленого порогу індексації (в розмірі 101,1%) сталося саме в березні 2003 р. Далі обчислення індексу споживчих цін для визначення порогу індексації починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін для визначення порогу індексації перевищив поріг індексації, тобто з квітня 2003 р., до другого перетинання індексом споживчих цін для визначення порогу індексації встановленого порогу індексації (в розмірі 102,8%). Це листопад 2003 р. При цьому від травня 2003 р. і до грудня 2003 р. кожен місяць грошові доходи повинні індексуватись в межах відповідного прожиткового мінімуму на величину приросту індексу споживчих цін для проведення індексації в 1,1%, незалежно від величини індексу споживчих цін поточного місяця до попереднього місяця в Україні. В січні 2004 р. приріст індексу

споживчих цін для проведення індексації наростаючим підсумком складає вже 3,9% ($101,1 \times 102,8 = 103,9$). Утретє перетинання індексом споживчих цін для визначення порогу індексації встановленого порогу індексації (в розмірі 101,5%) сталося в грудні 2003 р. Тому в лютому 2004 р. приріст індексу споживчих цін для проведення індексації наростаючим підсумком складає вже 5,5% ($103,9 \times 101,5 = 105,5$). В січні 2004 р. знову перетинання індексом споживчих цін для визначення порогу індексації встановленого порогу індексації (в розмірі 101,4%). При цьому від березня 2004 р. і до травня 2004 р. кожен місяць грошові доходи повинні індексуватись в межах відповідного прожиткового мінімуму на величину приросту індексу споживчих цін для проведення індексації в 7,0% ($105,5 \times 101,4 = 107,0$), незалежно від величини індексу споживчих цін поточного місяця до попереднього місяця в Україні. І в такому ж порядку іде безперервне обчислення індексів споживчих цін до тих пір поки існує чинна редакція Закону №1282-ХІІ.

Результат обчислення станом на 01.03.2014 р. наведено в табл. 1 «Обчислення індексів споживчих цін для проведення індексації пенсії»

Табл.1			
Обчислення індексів споживчих цін для проведення індексації пенсії			
	Індекс споживчих цін поточного місяця до попереднього місяця(за даними Держкомстату), відсотків	Індекс споживчих цін для визначення порогу індексації пенсії, відсотків	Величина приросту індексу споживчих цін для проведення індексації, відсотків
1	2	3	4
2003			
Березень	101,1	101,1	
Квітень	100,7	100,7	
Травень	100,0	100,7	1,1
Червень	100,1	100,8	1,1
Липень	99,9	100,7	1,1
Серпень	98,3	99,0	1,1
Вересень	100,6	99,6	1,1
Жовтень	101,3	100,9	1,1
Листопад	101,9	102,8	1,1
Грудень	101,5	101,5	1,1
2004			
Січень	101,4	101,4	3,9
Лютий	100,4	100,4	5,5
Березень	100,4	100,8	7,0
Квітень	100,7	101,5	7,0
Травень	100,7	100,7	7,0
Червень	100,7	101,4	8,6
Липень	100,0	100,0	8,6
Серпень	99,9	99,9	10,1
Вересень	101,3	101,2	10,1
Жовтень	102,2	102,2	10,1
Листопад	101,6	101,6	11,4
Грудень	102,4	102,4	13,8
2005			

Січень	101,7	101,7	15,6
Лютий	101,0	101,0	18,4
Березень	101,6	102,6	20,4
Квітень	100,7	100,7	20,4
Травень	100,6	101,3	23,5
Червень	100,6	100,6	23,5
Липень	100,3	100,9	25,1
Серпень	100,0	100,9	25,1
Вересень	100,4	101,3	25,1
Жовтень	100,9	100,9	25,1
Листопад	101,2	102,1	26,7
Грудень	100,9	100,9	26,7
2006			
Січень	101,2	102,1	29,4
Лютий	101,8	101,8	29,4
Березень	99,7	99,7	32,1
Квітень	99,6	99,3	34,5
Травень	100,5	99,8	34,5
Червень	100,1	99,9	34,5
Липень	100,9	100,8	34,5
Серпень	100,0	100,8	34,5
Вересень	102,0	102,8	34,5
Жовтень	102,6	102,6	34,5
Листопад	101,8	101,8	38,3
Грудень	100,9	100,9	41,9
2007			
Січень	100,5	101,4	44,4
Лютий	100,6	100,6	44,4
Березень	100,2	100,8	46,4
Квітень	100,0	100,8	46,4
Травень	100,6	101,4	46,4
Червень	102,2	102,2	46,4
Липень	101,4	101,4	48,4
Серпень	100,6	100,6	51,7
Вересень	102,2	102,8	53,8
Жовтень	102,9	102,9	53,8
Листопад	102,2	102,2	58,1
Грудень	102,1	102,1	62,7
2008			
Січень	102,9	102,9	66,3
Лютий	102,7	102,7	69,8
Березень	103,8	103,8	74,7
Квітень	103,1	103,1	79,4
Травень	101,3	101,3	86,2
Червень	100,8	100,8	92,0
Липень	99,5	100,3	94,5
Серпень	99,9	100,2	94,5
Вересень	101,1	101,3	94,5
Жовтень	101,7	101,7	94,5
Листопад	101,5	101,5	97,0
Грудень	102,1	102,1	100,4
2009			
Січень	102,9	102,9	101,9
Лютий	101,5	101,5	104,0

Березень	101,4	101,4	107,0
Квітень	100,9	100,9	108,6
Травень	100,5	101,4	110,1
Червень	101,1	101,1	110,1
Липень	99,9	99,9	111,6
Серпень	99,8	99,7	112,8
Вересень	100,8	100,5	112,8
Жовтень	100,9	101,4	112,8
Листопад	101,1	101,1	112,8
Грудень	100,9	100,9	114,4
2010			
Січень	101,8	102,7	115,7
Лютий	101,9	101,9	115,7
Березень	100,9	100,9	118,8
Квітень	99,7	100,6	121,1
Травень	99,4	100,0	121,1
Червень	99,6	99,6	121,1
Липень	99,8	99,4	121,1
Серпень	101,2	100,6	121,1
Вересень	102,9	103,5	121,1
Жовтень	100,5	100,5	121,1
Листопад	100,3	100,8	125,3
Грудень	100,8	101,6	125,3
2011			
Січень	101,0	101,0	125,3
Лютий	100,9	101,9	127,3
Березень	101,4	101,4	127,3
Квітень	101,3	101,3	129,7
Травень	100,8	100,8	131,5
Червень	100,4	101,2	133,2
Липень	98,7	98,7	133,2
Серпень	99,6	98,3	134,8
Вересень	100,1	98,4	134,8
Жовтень	100,0	98,4	134,8
Листопад	100,1	98,5	134,8
Грудень	100,2	98,7	134,8
2012			
Січень	100,2	98,9	134,8
Лютий	100,2	99,1	134,8
Березень	100,3	99,4	134,8
Квітень	100,0	99,4	134,8
Травень	99,7	99,1	134,8
Червень	99,7	98,8	134,8
Липень	99,8	98,6	134,8
Серпень	99,7	98,3	134,8
Вересень	100,1	98,4	134,8
Жовтень	100,0	98,4	134,8
Листопад	99,9	98,3	134,8
Грудень	100,2	98,5	134,8
2013			
Січень	100,2	98,7	134,8
Лютий	99,9	98,6	134,8
Березень	100,0	98,6	134,8
Квітень	100,0	98,6	134,8

Травень	100,1	98,7	134,8
Червень	100,0	98,7	134,8
Липень	99,9	98,6	134,8
Серпень	99,3	97,9	134,8
Вересень	100,0	97,9	134,8
Жовтень	100,4	98,3	134,8
Листопад	100,2	98,5	134,8
Грудень	100,5	99,0	134,8
2014			
Січень	100,2	99,2	134,8
Лютий			134,8
Березень			134,8
Квітень			
Травень			
Червень			
Липень			
Серпень			
Вересень			
Жовтень			
Листопад			
Грудень			

Зверніть увагу:

- починаючи з травня 2003 р., і доки діє чинна редакція Закону №1282-ХІІ немає і не буде в подальшому жодного місяця, в якому не існує підстав для індексації пенсії;
- підстави для індексації пенсії не залежать від того чи перевищив в данному місяці індекс споживчих цін поточного місяця до попереднього місяця по Україні поріг індексації. Ця обставина мала значення тільки для першого перевищення в березні 2003 р. І то - сталося це цілком випадково.

5.2. Стаття 6 Закону №1282-ХІІ передбачає, що у разі виникнення обставин, передбачених статтею 4 Закону №1282-ХІІ, грошові доходи населення визначаються як результат добутку розміру доходу, що підлягає індексації(в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення), та величини індексу споживчих цін для проведення індексації.

Такий підхід потрібно застосовувати коли є намір одразу отримати суму грошового доходу(пенсію) в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення разом із сумою належної індексації.

На практиці зручніше обраховувати тільки суму належної індексації грошових доходів громадян, яка визначається як результат множення грошового доходу, що підлягає індексації в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення, на величину приросту індексу споживчих цін для проведення індексації, поділений на 100 відсотків.

Так наглядніше, а також це є необхідною умовою подання деякої бухгалтерської звітності. До того ж саме цей варіант обчислення рекомендован в Додатках 2, 3 до Порядку №1078.

Для підтвердження викладеного навожу Додаток 2 до Порядку №1078 який, як і Додаток 1 до Порядку №1078, Закону №1282-ХІІ не протирічить. Цифри умовні.

ПРИКЛАД
обчислення суми індексації грошових доходів населення

Показники	Одиниця виміру	Номер рядка	Варіанти	
			I	II
1. Грошовий дохід за місяць гривень		1	350	650
2. Частина доходу, яка підлягає індексації в межах прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб	"-"	2	350	365
3. Величина індексу споживчих цін	відсотків	3	102,1	102,1
4. Величина приросту індексу споживчих цін (рядок 3 - 100 відсотків)	"-"	4	2,1	2,1
5. Сума індексації грошового доходу (рядок 2 x 2,1 : 100)	гривень	5	7,35	7,67
6. Грошовий дохід разом із сумою індексації (рядок 1 + рядок 5)	"-"	6	357,35	657,67

В табл.2 навожу один з можливих варіантів оформлення розрахунку індексації пенсії у табличному вигляді:

Обчислення сум індексації пенсії			Табл.2	
Показники	Одиниця виміру	Номер рядка	2014	
			Січень	Лютий
Межа прожиткового мінімуму	гривень	1	949	949
Величина індексу споживчих цін до попереднього місяця	відсотків	2		
Заробітна плата	гривень	3	500	0
Пенсія	гривень	4	1000	1000
Величина приросту індексу споживчих цін (див.Табл.1)	відсотків	5	134,8	134,8
Індексація пенсії:				
розмір пенсії, що підлягає індексації(рядок1 - рядок3)	гривень	6	449	949
сума індексації пенсії (рядок 6 x рядок 5 : 100)	гривень	7	605,25	1279,25
розмір пенсії до виплати (рядок 4 + рядок 7)	гривень	8	1605,25	2279,25

6. Критика позиції Кабінету Міністрів України

З метою реалізації Закону України від 06.02.2003 р. № 491-IV «Про внесення змін до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» Кабінетом Міністрів України виданий Порядок проведення індексації грошових доходів населення, затверджений Постановою КМУ від 17.07.2003 р., № 1078.

6.1. Цей нормативно-правовий акт істотно відрізняється від Закону № 1282-XII.

Порівнюючи механізм проведення індексації грошових доходів населення, встановлений Законом № 1282-XII, та Порядок проведення індексації грошових доходів населення, затверджений Постановою КМУ від 17.07.2003 р., №1078, бачимо, що вони принципово, суттєво різні.

Різниця полягає в тому, що механізм проведення індексації грошових доходів населення, встановлений Законом № 1282-XII, на відміну від Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою КМУ від 17.07.2003 р., №1078:

- не передбачає такого терміну, як «базовий місяць». Застосування поняття «базовий місяць» при обчисленні індексації доходів визначає інший порядок нарахування індексації, тобто встановлює інші норми, ніж встановлено Законом № 1282-XII;
- вимагає, щоб обчислення індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення проводилось *наростаючим підсумком*, починаючи з місяця введення в дію Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» від 06.02.2003 р., № 491-IV, тобто з березня 2003 р.;
- не містить жодних обмежень щодо визнання (або не визнання) об'єктів індексації (в тому числі пенсій) такими, що підлягають індексації ;
- не містить вимоги надавати до органу Пенсійного фонду України довідок підприємства, де працює пенсіонер, в яких зазначається розмір оплати праці працюючого пенсіонера, проіндексована її сума і сума індексації. Таким чином, достатньо надати до органу Пенсійного фонду України тільки довідку підприємства про нараховану оплату праці;
- тим більше не надає органам Пенсійного фонду України права відмовляти в індексації пенсії на підставі відсутності індексації оплати праці в наданій довідці.

Тобто, Порядок проведення індексації грошових доходів населення, затверджений Постановою КМУ від 17.07.2003 р., №1078, містить правові норми які не відповідають правовим нормам, встановленим Законом № 1282-XII, а значить всі посилення на ці норми Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою КМУ від 17.07.2003 р., №1078, є незаконними. А по суті, Порядок № 1078 не тільки суперечить Законові № 1282-XII, він торпедує Закон № 1282-XII та повністю змінює його юридичну та економічну сутність.

Більше того, Законом № 1282-XII не передбачено, що Порядок проведення індексації грошових доходів населення визначається Кабінетом Міністрів України, а спробу Кабінету Міністрів України ввести в статтю 6 Закону № 1282-XII норму, за якою Порядок проведення індексації грошових доходів населення визначається Кабінетом Міністрів України, визнано неконституційною згідно Рішення Конституційного Суду України №10-рп/2008 від 22.05.2008р(9). За частиною другою, статті 152 Конституції України закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

6.2. Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади повинен реалізувати (виконувати) те, що визначено законодавчою владою в Конституції і законах України, а не змінювати їх самостійно без згоди законодавця. Повноваження Кабінету Міністрів України, визначені Конституцією України та Законом України «Про Кабінет Міністрів України» **(10)**, не передбачають під час виконання законодавчих актів України, зокрема законів у сфері соціального захисту, втручання в їх текст, зміну чи коригування, оскільки такі дії будуть вчинені в неконституційний спосіб, тобто матиме місце порушення конституційної процедури внесення змін до закону.

Коригування соціальних законів підзаконними нормативними актами шляхом врегулювання в них питань соціального захисту, визначених законами, зокрема розмірів державних гарантій у бік зменшення, є скасуванням або звуженням соціальних прав і гарантій, а отже, порушує визначену Конституцією України процедуру внесення змін до законів та частину третю, статті 22 Конституції України, якою при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Таким чином, в даному випадку Кабінетом Міністрів України перевищено надані йому чинним законодавством повноваження.

Якщо уряд не спроможний виконувати соціальні зобов'язання держави, то потрібно знайти більш прийнятні та, безумовно законні, шляхи вирішення проблеми, а не перекладати її на знедолених громадян.

6.3. Задля більшої наглядності зазначу, що сума індексації пенсії, розрахована за Порядком № 1078, буде в 25 – 30 разів меншою за суму індексації пенсії, розраховану за методикою, передбаченою Законом № 1282-ХІІ. Природно, мовиться про одну ту саму пенсію та за один і той же проміжок часу.

7. Позиція Пенсійного фонду України

*Щоб винести несправедливе рішення вистачить і двох речень.
Але, щоб довести зворотне, інколи і десятка аркушів буде замало*

Офіційно Пенсійний Фонд України (скорочено ПФУ) за виконання Закону . Ось що з цього приводу зазначив один з очільників ПФУ: «...є закон про індексацію доходів населення... те, що передбачено законодавством, має виконуватися» **(12)**. Кінець цитати.

В дійсності все виглядає з точністю павпаки.

Методика індексації пенсії, передбачена Законом № 1282-ХІІ, органами ПФУ не застосовується. Обрахування індексації пенсії провадиться на підставі Порядку № 1078, якщо провадиться взагалі. Це не пусті слова. Знаю багатьох пенсіонерів, яким жодного разу пенсію проіндексовано не було.

Пояснення такі(можливо, перелік буде неповним, бо фантазія посадовців ПФУ вражає різноманітністю та безпардонністю):

- Що не місяць, то «базовий».

На підставі абзацу 1, п.5 Порядку № 1078 у разі підвищення розмірів мінімальної заробітної плати, пенсії, виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, стипендій, а та-

кож у разі зростання грошових доходів населення без перегляду їх мінімальних розмірів місяць, в якому відбулося підвищення, вважається базовим при обчисленні індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення. Індексація грошових доходів, отриманих громадянами за цей місяць, не провадиться. З наступного місяця здійснюється обчислення наростаючим підсумком індексу споживчих цін для проведення подальшої індексації.

Тут важливо наголосити на тому, що в розумінні Порядку № 1078 в «базовому» місяці переривається обчислення приросту індексу споживчих цін для проведення індексації наростаючим підсумком, а сам приріст індексу споживчих цін для проведення індексації обнулюється. Таким чином, з юридичної точки зору не виконується вимога Закону № 1282-ХІІ про обчислення приросту індексу споживчих цін для проведення індексації грошових доходів населення наростаючим підсумком, починаючи з березня 2003 р. - місяця опублікування Закону № 491-IV, а з економічної точки зору за цих умов неможливо частково відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг, зафіксувавши купівельну спроможність грошових доходів (в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення) на рівні купівельної спроможності населення України в березні 2003 року, і державна гарантія перетворюється посадовцями на копійчану подачку. Такий собі аборт для індексації.

- Якщо немає підстав за абзацем 1, п.5 Порядку № 1078, то тоді підвищення грошових доходів населення сталося випереджаючим шляхом з урахуванням прогнозного рівня інфляції, і все одно місяць, у якому мало місце таке підвищення, вважається базовим місяцем.

При цьому робиться вигляд(або дійсно не знають?), що ще в березні 2008 року до додатку № 5 «Приклад обчислення суми індексації у випадку підвищення грошових доходів населення випереджаючим шляхом з урахуванням прогнозного рівня інфляції» внесено зміни **(13)**. Цитую: «7. У додатку 5 до Порядку(1078-2003-п) приклад "Обчислення суми індексації у разі підвищення розміру пенсії (допомоги) випереджаючим шляхом з урахуванням прогнозного рівня інфляції» виключити." Кінець цитати. Що свідчить про те, що індексації пенсій і допомог випереджаючим шляхом у майбутньому не передбачається.

Нагадаємо, що право на здійснення індексації грошових доходів випереджаючим шляхом передбачено абзацем 5, статті 4 Закону № 1282-ХІІ та п. 5 Порядку № 1078. Зміст його полягає в тому, що виходячи з прогнозу рівня інфляції і, відповідно, росту індексу споживчих цін, адміністрація підприємства приймає рішення проіндексувати доходи працівників підприємства завчасно (випереджаючим темпом) за певний період (квартал, півріччя, рік або більший період). Наприклад, за прогнозами на 2008 рік рівень інфляції та росту споживчих цін визначений у розмірі 22 %. Для того щоб не стежити щомісяця за рівнем росту індексу споживчих цін і не здійснювати щомісяця розрахунків індексації виходячи з нової величини індексу споживчих цін, підприємство приймає рішення починаючи із січня 2008 року щомісяця індексувати заробітну плату його працівників на 2 %. Доти, поки реальний ріст індексу споживчих цін наростаючим підсумком, починаючи із січня 2008 року, не досягне рівня індексації, здійснюваної підприємством випереджаючим шляхом, змінювати що-небудь у порядку і величині індексації заробітної плати своїх працівників підприємству немає необхідності. А от коли реальний індекс споживчих цін наростаючим підсумком, починаючи із січня 2008 р., досягне або перевищить рівень індексації, здійснюваної підприємством випереджаючим шляхом, то підприємству необхідно або знову проводити індексацію випереджаючим шляхом, або здійснювати подальшу індексацію заробітної плати працівників підприємства в загальному порядку **(14)**.

Не пригадую бодай одного випадку, коли б органи ПФУ сплатили індексацію пенсії завчасно.

- Індекс споживчих цін поточного місяця порівняно з попереднім місяцем по Україні не перевищив порогу індексації(критику цього твердження див. п. 4.3. цієї статті).

- Не індексуються пенсії, обчислені з урахуванням абзацу першого, частини першої, статті 28 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". Яке відношення цей факт має до здорового глузду лишається тільки гадати. Адже мова іде про самих вразливіших серед вразливих верств населення.

- Не надано довідку, в якій зазначається розмір оплати праці(стипендії, тому подібне), проіндексована її сума і сума індексації, або довідку надано, але в довідці не вказано проіндексовану суму та(або) суму індексації. Якщо довідку про отриману заробітну плату працюючим пенсіонером не надано, то дійсно неможливо нарахувати індексацію його пенсії. Але закон не передбачає відмову нарахувати індексацію пенсії за відсутності в довідці проіндексованої суми та(або) суми індексації заробітної плати. Також потрібно зауважити, що в законі мова іде виключно про оплату праці та стипендії.

Перелік цей можна продовжувати, але немає бажання. І так цілком зрозуміло, що Порядок №1078, яким керується ПФУ, спрямований проти пенсіонера і грубо порушує надані Конституцією України та чинним законодавством права громадян.

Окремо зазначу, що органами ПФУ до того ж систематично не виконуються рішення судів, якими підтримано позови громадян(приписи прокурорів), де позивач, або прокурор, вимагає обрахувати належну індексацію пенсії на підставі методики, викладеної в Законі № 1282-ХІІ, і які вступили в законну силу, а державна виконавча служба або не поспішає з примусовим виконанням таких судових рішень, або взагалі безпідставно закриває виконавче провадження.

8. Судова практика

...Іти чесним шляхом можна. Дійти неможливо... (15)

8.1. Цю прикру практику мав би в правовій державі припинити суд.

Адже у випадку наявності законів і підзаконних нормативних актів, які містять регулятивні норми стосовно однакових або споріднених правовідносин, необхідно керуватися законами, як це передбачено загальним правом, частиною першою, статті 129 Конституції України; пунктом першим, частини першої та частиною четвертою, статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України; та пунктом 5 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.1996 р., №9 **(16)**, а не підзаконними нормативними актами, цитую: «Судам необхідно виходити з того, що нормативно-правові акти будь-якого державного чи іншого органу (акти Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим, акти органів місцевого самоврядування, накази та інструкції міністерств і

відомств, накази керівників підприємств, установ та організацій тощо) **підлягають оцінці на відповідність як Конституції, так і закону.** Якщо при розгляді справи буде встановлено, що нормативно-правовий акт, який підлягав застосуванню, не відповідає чи суперечить законіві, суд зобов'язаний застосувати закон, який регулює ці правовідносини.» Кінець цитати. Виділено мною,- Д.Р.

Також використання положень таких актів при вирішенні спорів у судах можливе лише у разі, якщо про це безпосередньо зазначено у відповідному законі. Тобто закон має вказати, що регулювання деяких аспектів певних правовідносин здійснюється актами відповідного державного органу.

Та не так сталося, як гадалося.

8.2. Спори стосовно індексації пенсії віднесені до юрисдикції адміністративних судів. Щодо практики розгляду справ, де позивач, або прокурор, вимагає обрахувати належну індексацію пенсії на підставі методики, викладеної в Законі № 1282-ХІІ, маємо наступне:

- **суди першої інстанції** деколи займають позицію позивача(прокурора). Наприклад: постанова окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим від 05.03.2010 р. по справі №2а-1908/08/5 (№ рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень – 8201282) :

ОКРУЖНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД

АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

вул. Київська, 150, м. Сімферополь, Автономна Республіка Крим, Україна, 95493

ПОСТАНОВА

Іменем України

05.03.10

Справа №2а-1908/08/5

Окружний адміністративний суд Автономної Республіки Крим у складі судді Сидоренко Д.В., при секретарі Габрись П.С., розглянув за участю позивача ОСОБА_1 НОМЕР_1, представника позивача - ОСОБА_2, НОМЕР_2 у відкритому судовому засіданні адміністративну справу

за позовом ОСОБА_1 до Управління Пенсійного Фонду України в Залізничному районі м.Сімферополя АРК про спонукання до виконання певних дій,

Обставини справи: ОСОБА_1 звернувся до Окружного адміністративного суду АР Крим з адміністративним позовом про зобов'язання Управління Пенсійного фонду України в Залізничному районі м. Сімферополя АР Крим поновити проведення індексації пенсії у відповідності до положень Закону України "Про індексацію грошових доходів населення", виплатити заборгованість з індексації пенсії та розрахувати і виплатити компенсацію за несвоєчасну виплату сум індексації пенсії згідно положень Закону України "Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати".

Позовні вимоги мотивовані тим, що відповідач безпідставно не здійснює індексацію пенсії в порядку передбаченому Законом України "Про індексацію грошових доходів населення", а саме не здійснює відповідну індексацію грошових доходів наростаючим підсумком, починаючи з місяця введення в дію вказаного Закону. Крім того, внаслідок несвоєчасного нарахування та виплати індексації, відповідач зобов'язаний виплатити суму компенсації згідно до положень Закону України "Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати".

Заявами від 23.09.2008р., від 05.11.2008р. та від 24.02.2010 року позивач уточнив позовні вимоги, а саме просить зобов'язати Управління Пенсійного фонду України в Залізничному районі м. Сімферополя АР Крим поновити проведення індексації пенсії у відповідності до положень Закону України "Про індексацію грошових доходів населення", виплатити заборгованість з індексації пенсії з

березня 2003 року по серпень 2008р. включно в розмірі 8294,68 грн. та виплатити компенсацію за несвоєчасну виплату сум індексації пенсії згідно положень Закону України “Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати” в розмірі 2121,45 грн.

Відповідач надав до суду заперечення на адміністративний позов з посиланням на положення ст.ст. 2, 4 Закону України “Про індексацію грошових доходів населення” та п. 4, 5 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою КМУ від 17.07.03 №1078. Вважає, що у спірному періоді індекс інфляції не перевищив поріг індексації та нарахування індексу в базовому періоді не здійснюється, отже дії відповідача щодо нарахування індексації пенсії позивача є правомірними. Крім того, відповідач просить застосувати наслідки пропущення позивачем строку звернення до адміністративного суду, так як про порушення прав позивача йому стало відомо у 2003 році, а звернувся з відповідною позовною заявою до суду позивач 18.08.2008 р.

Розглянувши матеріали справи, заслухавши пояснення позивача, всебічно і повно з'ясувавши всі фактичні обставини, на яких ґрунтується позов, об'єктивно оцінивши докази, які мають значення для розгляду справи і вирішення спору по суті, суд

ВСТАНОВИВ:

ОСОБА_1 отримує пенсію за нормами Закону України “Про наукову та науково-технічну діяльність”

Судом встановлено, що згідно довідки відповідача про розмір отриманої індексації ОСОБА_1, індексація пенсії позивачу за період з березня 2003 р. по серпень 2008 р. нараховувалась не щомісячно.

Відповідно витребуваної судом інформації про сплачену позивачу індексацію пенсії за особовим рахунком ОСОБА_1 причинами не проведення індексації зазначено, по-перше те, що індекс інфляції не перевищив поріг індексації відповідно до ст. 4 Закону України № 1282 від 03.07.91р., по-друге, застосування відповідачем поняття “базовий місяць” згідно Постанови КМУ № 1078 від 17.07.03р.

Згідно з частиною 1 статті 2 КАС України завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Відповідно до частини 2 статті 2 КАС України до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією або законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Відповідно до п. 1 частини 1 статті 17 КАС України компетенція адміністративних судів поширюється на спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності.

Спорою адміністративної юрисдикції (адміністративною справою) є переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень (п.1 ч.1 ст.3 КАС України).

Отже, даний спір є публічно-правовим та підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991 року № 1282- XII (із змінами та доповненнями на момент виникнення спірних правовідносин) індексацією грошових доходів населення є встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів населення, що дає можливість частково або повністю відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг, індексом споживчих цін є показник, що характеризує динаміку загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Відповідно до статті 2 Закону України “Про індексацію грошових доходів населення” індексації підлягають грошові доходи громадян, одержані ними в гривнях на території України і які не мають разового характеру, до яких відноситься оплата праці (грошове забезпечення).

Відповідно до статті 5 Закону України “Про індексацію грошових доходів населення” підприємства, установи та організації підвищують розміри оплати праці у зв'язку з індексацією за рахунок власних коштів.

Згідно до статті 4 Закону України “Про індексацію грошових доходів населення” індексація грошових доходів населення проводиться в разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 101 відсотка. Обчислення індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення провадиться наростаючим підсумком, починаючи з місяця введення в дію цього Закону. Для проведення подальшої індексації грошових доходів населення обчислення індексу споживчих цін починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін перевищив поріг індексації, зазначений у частині першій цієї статті. Підвищення грошових доходів населення у зв'язку з індексацією здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому опубліковано індекс споживчих цін.

Таким чином, суд приходять до висновку, що індексація грошових доходів населення проводиться в разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 101 відсотка.

В статті 6 Закону України “Про індексацію грошових доходів населення” зазначено, що порядок проведення індексації грошових доходів населення визначається Кабінетом Міністрів України.

Згідно п.1-1 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою КМ України від 17.07.2003р. №1078, індексація грошових доходів населення проводиться в разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 101 відсотка. Пунктом 5 зазначеного Порядку передбачено, що у разі підвищення розмірів мінімальної заробітної плати, пенсії, виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, стипендій, а також у разі зростання грошових доходів населення без перегляду їх мінімальних розмірів місяць, в якому відбулося підвищення, вважається базовим при обчисленні індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення. Індексація грошових доходів, отриманих громадянами за цей місяць, не провадиться. З наступного місяця здійснюється обчислення наростаючим підсумком індексу споживчих цін для проведення подальшої індексації.

З аналізу законодавства, яке регулює спірні правовідносини, слідує, що порядок проведення індексації грошових доходів, встановлений Законом України “Про індексацію грошових доходів населення” відрізняється від порядку проведення індексації грошових доходів, встановленого постановою КМ України від 17.07.2003р. №1078 “Про затвердження Порядку проведення індексації грошових доходів населення”. Різниця полягає в тому, що механізм нарахування індексації, встановлений Законом України “Про індексацію грошових доходів населення” не передбачає врахування при обчисленні індексації доходів поняття “базовий місяць”, тоді як таке поняття передбачене лише Порядком проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою КМ України від 17.07.2003р. № 1078, що обмежує права позивача у справі.

Відповідач при обчисленні та виплаті індексації пенсії позивачу застосовував поняття “базовий місяць”, тобто керувався Порядком проведення індексації грошових доходів населення, затвердженим Постановою КМ України від 17.07.2003р. № 1078.

Застосування поняття “базовий місяць” при обчисленні індексації доходів визначає інший порядок нарахування такої індексації, тобто встановлює інші норми, ніж встановлено Законом України “Про індексацію грошових доходів населення”.

Судом для визначення суми індексації пенсії та компенсації за несвоєчасну виплату сум індексації пенсії було призначено судово-бухгалтерську експертизу та додаткову судово-бухгалтерську експертизу.

Експертом Кримського науково-дослідного інституту судових експертиз у висновку № 2671 від 25.12.09 р. зазначено, що відповідно до наданих документів загальний розмір індексації пенсії ОСОБА_1 за період з березня 2003 року по серпень 2008 р. включно, розрахований без застосування поняття “базовий місяць”, становить 8892,80 грн. та компенсація за несвоєчасну виплату сум індексації пенсії становить 2121,45 грн.

Відповідно до ст.2 Закону України “Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати” від 19.10.2000р. №2050-III із змінами та доповненнями компенсація громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати провадиться у разі затримки на один і більше календарних місяців виплати доходів, нарахованих громадянам за період починаючи з дня набрання чинності цим Законом.

Під доходами в Законі України “Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати” слід розуміти також і пенсії.

Згідно ст.3 Закону України “Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати” сума компенсації обчислюється шляхом множення суми нарахованого, але не виплаченого громадянину доходу за відповідний місяць (після утримання податків і обов'язкових платежів), на індекс інфляції в період невиконання доходу (інфляція місяця, за який виплачується дохід, до уваги не береться).

Відповідно до Порядку проведення компенсації громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати, затвердженого постановою КМУ від 21.02.2001р. №159 із змінами та доповненнями, сума компенсації обчислюється як добуток нарахованого, але не виплаченого грошового доходу за відповідний місяць (після утримання податків і обов'язкових платежів), і приросту індексу споживчих цін (індексу інфляції) у відсотках для визначення сум компенсації, поділений на 100. Індекс споживчих цін для визначення суми компенсації обчислюється шляхом множення місячних індексів споживчих цін за період невиконання грошового доходу.

Сума компенсації за несвоєчасну виплату сум індексації пенсії за період з березня 2003р. по серпень 2008р. включно згідно висновку експерту Кримського науково-дослідного інституту судових експертиз 2671 від 25.12.09 р. становить 2121,45 грн.

Частина 2 ст.71 КАС України визначає, що в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову.

Проте, належних доказів про правомірність вчинених дій та обґрунтованість висновків відповідачем не надано, їх законність перед судом не доведено.

Посилання відповідача на наслідки застосування ч. 2 ст. 99 КАС України, передбачені положеннями ст.100 КАС України, щодо пропущення позивачем без поважних причин річного строку для звернення до адміністративного суду за захистом його порушених прав, свобод та інтересів є частково обґрунтованими.

Так, згідно приписів ст. 99 КАС України адміністративний позов може бути подано в межах строку звернення до адміністративного суду, встановленого цим Кодексом або іншими законами. Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється річний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

Відповідно до положень ст. 100 КАС України пропущення строку звернення до адміністративного суду є підставою для відмови у задоволенні адміністративного позову за умови, якщо на цьому наполягає одна із сторін. Якщо суд визнає причину пропущення строку звернення до суду поважною, адміністративна справа розглядається і вирішується в порядку, встановленому КАСУ.

Відповідач в обґрунтування поданого клопотання про необхідність застосування наслідків пропуску строку зазначив, що позивач просить перерахувати індексацію пенсії з березня 2003 року, а звернувся до адміністративного суду 18.08.08, тобто з пропуском річного строку.

Як вбачається з матеріалів справи права позивача порушуються відповідачем з березня 2003 року, але звернувся до суду із адміністративним позовом 18.08.08, отже пропустив річний строк звернення до суду.

Таким чином, суд застосовує наслідки пропущення позивачем строків звернення до адміністративного суду, а відповідно, захисту підлягає порушене право позивача з серпня 2007 року.

На підставі наведених вище доводів суд вважає, що позовні вимоги підлягають частковому задоволенню, а саме, згідно до висновків судово-бухгалтерської експертизи № 2671 від 25.12.2009 року, нарахуванню та виплаті підлягає індексація пенсії за період з серпня 2007 року по серпень 2008р. в сумі 5618,10 грн., в тому числі:

за серпень 2007 року у сумі 219,69 грн.,

за вересень 2007 року у сумі 237,29 грн.,

за жовтень 2007 року у сумі 259,10 грн.,

за листопад 2007 року у сумі 273,84 грн.,

за грудень 2007 року у сумі 288,22 грн.,

за січень 2008 року у сумі 352,79 грн.,

за лютий 2008 року у сумі 375,00 грн.,

за березень 2008 року у сумі 407,11 грн.,

за квітень 2008 року у сумі 444,47 грн.,

за травень 2008 року у сумі 456,50 грн.,

за червень 2008 року у сумі 456,50 грн.,

за липень 2008 року у сумі 457,45 грн.,

за серпень 2008 року у сумі 457,45 грн. (219,69 + 237,29 + 259,10 + 273,84 + 288,22 + 352,79 + 375,00 + 407,11 + 444,47 + 456,50 + 456,50 + 457,45 + 457,45) та компенсація за несвоєчасну виплату сум індексації пенсії за період з серпня 2007 року по серпень 2008р. у сумі 543,48 грн., в тому числі:

за серпень 2007 року у сумі 62,60 грн.,

за вересень 2007 року у сумі 63,40 грн.,

за жовтень 2007 року у сумі 67,27 грн.,

за листопад 2007 року у сумі 63,67 грн.,

за грудень 2007 року у сумі 57,00 грн.,

за січень 2008 року у сумі 60,68 грн.,

за лютий 2008 року у сумі 55,46 грн.,

за березень 2008 року у сумі 47,04 грн.,

за квітень 2008 року у сумі 38,32 грн.,

за травень 2008 року у сумі 21,20 грн.,

за червень 2008 року у сумі 6,84 грн.,

за липень 2008 року у сумі 0,00 грн.,

за серпень 2008 року у сумі 0,00 грн. (62,60 + 63,40 + 67,27 + 63,67 + 57,00 + 60,68 + 55,46 + 47,04 + 38,32 + 21,20 + 6,84).

Відповідно до ч. 3 ст. 94 КАС України якщо адміністративний позов задоволено частково, судові витрати, здійснені позивачем, присуджуються йому відповідно до задоволених вимог, а відповідачу - відповідно до тієї частини вимог, у задоволенні яких позивачеві відмовлено.

Таким чином позивачу підлягає присудженню витрати на проведення судово-бухгалтерської експертизи у розмірі 1665,31 грн. з пропорційного розрахунку заявлених вимог у загальному розмірі 10416,13 грн. та фактично частково задоволених вимог у загальному розмірі 6161,58 грн., з урахуванням вже понесених витрат на проведення судово-бухгалтерської експертизи у розмірі 2815,20 грн. ($6161,58 \times 2815,20 / 10416,13 = 1665,31$).

У судовому засіданні, яке відбулось 05.03.10р. оголошено вступну та резолютивну частини постанови. Постанова оформлена та підписана 10.03.10р.

На підставі викладеного, керуючись ст.158-163, 167 Кодексу адміністративного судочинства України,

ПОСТАНОВИВ:

Адміністративний позов задовольнити частково.

Зобов'язати Управління Пенсійного фонду України в Залізничному районі м. Сімферополя АР Крим нарахувати та виплатити ОСОБА_1 (АДРЕСА_1) індексацію пенсії за період з серпня 2007р. по серпень 2008р. у розмірі 5618,10 грн.

Зобов'язати Управління Пенсійного фонду України в Залізничному районі м. Сімферополя АР Крим нарахувати та виплатити ОСОБА_1 (АДРЕСА_1) компенсацію за несвоєчасну виплату індексації пенсії за період з серпня 2007р. по серпень 2008р. у розмірі 543,48 грн.

В задоволенні інших позовних вимог - відмовити.

Стягнути з Державного бюджету України на користь ОСОБА_1 (АДРЕСА_1) витрати зі сплати судового збору у розмірі 3,40 грн. та витрати на проведення судово-бухгалтерської експертизи у розмірі 1665,31 грн.

Постанова може бути оскаржена в Севастопольський апеляційний адміністративний суд через Окружний адміністративний суд АР Крим шляхом подачі заяви про апеляційне оскарження постанови суду в десятиденний строк з дня складання постанови у повному обсязі та поданням після цього протягом двадцяти днів апеляційної скарги, або без попереднього подання заяви про апеляційне оскарження, якщо апеляційна скарга подається у строк, встановлений для подання заяви про апеляційне оскарження. Якщо постанову було проголошено у відсутності особи, яка бере участь у справі, то строк подання заяви про апеляційне оскарження обчислюється з дня отримання нею копії постанови.

Постанова набирає законної сили після закінчення строку подання заяви про апеляційне оскарження, якщо таку заяву не було подано. Якщо було подано заяву про апеляційне оскарження, але апеляційна скарга не була подана у встановлений строк, постанова набирає законної сили після закінчення цього строку. У разі подання апеляційної скарги постанова, якщо її не скасовано, набирає законної сили після закінчення апеляційного розгляду справи.

Суддя Сидоренко Д.В.

- **апеляційні суди** - рідше, але буває, що виносять рішення на користь позивача, або прокурора.

Наприклад: постанова апеляційного суду Хмельницької області від 07.04.2011 р., справа №22а-497/11(№ рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень – 16008801):

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

07 квітня 2011 року

м. Хмельницький

Головуючий у першій інстанції Вдовичинський А.В.
Доповідач Власенко О.В.
Категорія 10.2

Справа № 22а-497/11

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Апеляційного суду Хмельницької області в складі : головуючого судді Ярмолюка О.І., суддів : Власенка О.В., Юзюка О.М., при секретарі: Дубовій М.В. з участю: ОСОБА_1, представника управління Пенсійного фонду України в м. Камянець Подільському та Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області, діючи відповідно до Закону України від 02.12.2010 року № 2748-У1 «Про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо передачі справ, пов'язаних із соціальними виплатами», розглянула у відкритому судовому засіданні адміністративну справу № 22а-497 за апеляційною скаргою ОСОБА_1 на постанову Камянець - Подільського міськрайонного суду від 18 червня 2010 року у справі за позовом ОСОБА_1 до управління Пенсійного фонду України в м. Камянець - Подільському, третя особа Головне управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області про поновлення пропущеного строку для звернення до суду, визнання дій неправомірними та стягнення перерахунку до пенсії.

Заслухавши доповідача, пояснення осіб, які з'явилися в судове засідання, перевіrivши матеріали справи та дослідивши доводи апеляційної скарги, колегія суддів

встановила:

В жовтні 2009 року ОСОБА_1 звернувся до суду з адміністративним позовом до управління Пенсійного фонду України в м. Камянець - Подільському, третя особа Головне управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області про поновлення пропущеного строку для звернення до суду, визнання дій неправомірними та стягнення перерахунку до пенсії. Обґрунтовуючи свої позовні вимоги вказав, що він, як ветеран праці із страховим стажем понад 41 рік, отримує пенсію

за віком у розмірі 653 грн. 82 коп., яка на 271 грн. менша за середню по країні. Вважає, що відповідач неправомірно не врахував в повному обсязі його доходи від здійснення підприємницької діяльності за період з 01.07.2000 року по 30.06.2003 року, в зв'язку з чим базовий (початковий) розмір пенсії занижено на 126 грн. Крім цього, жодного разу не було проіндексовано його пенсію, хоча згідно з чинним законодавством підстави для цього були протягом 2007 - 2009 років.

ОСОБА_1 просив суд поновити пропущений строк звернення до суду; визнати рішення відповідача № 62/Р-01 від 08.11.2007 року та № 4873/04 від 06.12.2007 року щодо відмови у перерахунку розміру належної йому пенсії за віком та проведенні її індексації протиправними; зобов'язати відповідача обчислити належну йому пенсію за віком згідно чинного законодавства у розмірі 794 грн. 10 коп. на день подання позовної заяви та перерахувати її починаючи з 27 січня 2007 року по день прийняття постанови суду; зобов'язати відповідача провести в повному обсязі індексацію справедливо нарахованої йому пенсії за віком згідно чинного законодавства, починаючи з 27 січня 2007 року по день прийняття постанови суду; зобов'язати відповідача провести в повному обсязі компенсацію втрати частини його доходів у зв'язку із не нарахуванням та несвоечасною виплатою в повному обсязі належного йому справедливого розміру пенсії за віком та сум індексації починаючи з 01.02.2007 року по день прийняття постанови суду включно.

Постановою Кам'янець Подільського міськрайонного суду від 18 червня 2010 року у задоволенні позову ОСОБА_1 було відмовлено.

В апеляційній скарзі ОСОБА_1 посилаючись на порушення судом норм матеріального права просить скасувати постанову суду та ухвалити нове рішення про задоволення його позовних вимог, крім компенсації від втрати частини доходу від не виплати справедливого розміру пенсії за віком. При цьому апелянт зазначив, що незаконність і необґрунтованість постанови суду полягає в неправильності встановлення обставин, які мають значення для справи, неповному дослідженні та неправильній оцінці доказів, у неправильному визначенні правовідносин.

Перевіривши матеріали справи, колегія суддів вважає, що апеляційна скарга підлягає частковому задоволенню.

У відповідності до ст. 202 КАС України визначено, що підставами для скасування постанови або ухвали суду першої інстанції та ухвалення нового рішення є: 1) неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи; 2) недоведеність обставин, що мають значення для справи, які суд першої інстанції вважає встановленими; 3) невідповідність висновків суду обставинам справи; 4) порушення норм матеріального або процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи або питання, а так само розгляд і вирішення справи неповноважним судом; участь в ухваленні постанови судді, якому було заявлено відвід на підставі обставин, які викликали сумнів у неупередженості судді, і заяву про його відвід визнано судом апеляційної інстанції обґрунтованою; ухвалення чи підписання постанови не тим суддею, який розглянув справу.

Ухвалюючи постанову, суд першої інстанції неправильно витлумачив закон, який підлягав застосуванню (Закон України "Про індексацію грошових доходів населення" № 1282-ХІІ), та неправомірно застосував до спірних правовідносин положення Постанови Кабінету Міністрів України № 1078 від 17.07.2003 року, якою затверджено "Порядок проведення індексації грошових доходів населення".

Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року № 1078 "Порядок проведення індексації грошових доходів населення" (п.п.5,9), не може бути взятий до уваги, оскільки дана постанова суперечить положенням Закону № 1282-ХІІ, а, виходячи із засад пріоритетності законів над підзаконними нормативними актами, при вирішенні даного спору підлягає застосуванню саме цей Закон, а саме: відповідно до ч. 3 т.10 Закону № 1282-ХІІ пенсія працюючих пенсіонерів індексується в розмірі, що з урахуванням оплати праці не перевищує прожиткового мінімуму для працездатної особи.

Доводи представника УПФ щодо відсутності підстав для нарахування індексації пенсії ОСОБА_1 не ґрунтуються на законі.

Суд першої інстанції не звернув уваги на вищевказані положення чинного законодавства, а тому оскаржуване рішення підлягає скасуванню з ухваленням нового рішення про часткове задоволення позовних вимог ОСОБА_1

Частинами 1 і 2 статті 99 КАС України (в попередній редакції) передбачено, що адміністративний позов може бути подано в межах строку звернення до адміністративного суду, встановленого цим Кодексом або іншими законами. Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється річний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

В силу ч. 1 ст. 100 КАС України (в тій же редакції) пропущення строку звернення до адміністративного суду є підставою для відмови у задоволенні адміністративного позову за умови, якщо на цьому наполягає одна із сторін.

Виходячи з наведеного, колегія суддів приходить до висновку про те, що позовні вимоги ОСОБА_1, в частині вимоги про індексацію його пенсії підлягають задоволенню за період з жовтня 2008 року (місяць та рік до звернення позивачем до суду 05.10.2009 року) по 18 червня 2010 року дата ухвалення постанови.

У відповідності до абзацу 5 ч. 1 ст. 40 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" заробітна плата (дохід) за період страхового стажу до 1 липня 2000 року враховується для обчислення пенсії на підставі документів про нараховану заробітну плату (дохід), виданих у порядку, встановленому законодавством, а за період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 року за даними, що містяться в системі персоналізованого обліку.

Згідно зі ст. 14 Декрету Кабінету Міністрів України "Про оподаткування доходів громадян" встановлено, що доходи громадянина, одержані від здійснення підприємницької діяльності, що оподатковуються фіксованим податком, не включаються до складу його сукупного оподаткованого доходу.

Встановлено, що відповідачем було повністю враховано дані, що містяться в системі персоналізованого обліку відносно ОСОБА_1, який як підприємець, в тому числі маючи найману особу, здійснював оплату фіксованого податку, разом з тим, в період з 01.01.2000 року по 31.12.2003 року ОСОБА_1 працював у колективному підприємстві "Фірма "Мілена-97". Крім цього, встановлено, що в період з 01.01.2000 року по 31.12.2003 року позивачем не подавалися до управління Пенсійного фонду України в м. Кам'янець Подільському відомості про доходи від підприємницької діяльності, фактично звітність з персоналізованого обліку за період з 01.07.2000 року по 30.06.2003 року було подано лише 30.10.2007 року.

Крім цього, позивачем не було надано суду жодних належних доказів того, що 27 січня 2007 року йому неправомірно було встановлено пенсію за віком розміром 440 грн. 31 коп., а тому відсутні правові підстави для обчислення вказаної пенсії у розмірі 794 грн. 10 коп. та перерахуванні її розміру по день прийняття постанови суду.

Виходячи з наведеного, суд першої інстанції обґрунтовано відмовив у задоволенні вказаних позовних вимог ОСОБА_1 у зв'язку з їх безпідставністю, що підтверджується наявними у справі доказами.

Керуючись ст. ст. 195, 198, 202, 205, 207 КАС України, колегія суддів

постановила :

Апеляційну скаргу ОСОБА_1 задовольнити частково.

Постанову Кам'янець - Подільського міськрайонного суду від 18 червня 2010 року в частині вимоги про індексацію пенсії скасувати і в цій частині ухвалити нову постанову.

Позов ОСОБА_1 задовольнити частково.

Зобов'язати управління Пенсійного фонду України в м. Кам'янець Подільському нарахувати та виплатити ОСОБА_1 індексацію пенсії за період з жовтня 2008 року по 18 червня 2010 року.

В решті постанову залишити без змін.

Постанова набирає законної сили з моменту її проголошення, однак може бути оскаржена в касаційному порядку до Вищого адміністративного суду України протягом двадцяти днів з дня набрання нею законної сили, а в разі складання постанови у повному обсязі відповідно до частини 3 статті 160 Кодексу адміністративного судочинства України з дня складання постанови в повному обсязі.

Головуючий: (підпис)

Судді: (підписи)

- **Вищий адміністративний суд України** ніколи не підтримає Вашу, такого роду, касаційну скаргу.

Для приклада мною обрано постанову Вищого адміністративного суду України від 23.01.2013 р., справа №К/9991/27351/12(№ рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень – 28928331):

ВИЩИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

"23" січня 2013 р.

м. Київ

К/9991/27351/12

Колегія суддів Вищого адміністративного суду України в складі:

головуючого - Смоковича М.І,

суддів: Кравцова О.В., Масло І.В.,

розглянувши в порядку письмового провадження у касаційній інстанції адміністративну справу

за позовом Управління Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим до Прокуратури Центрального району міста Сімферополя Автономної Республіки Крим про визнання незаконним та скасування припису, провадження по якій відкрито

за касаційною скаргою Управління Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим на постанову Севастопольського апеляційного адміністративного суду від 20 лютого 2012 року,

у с т а н о в и л а :

У лютому 2011 року Управління Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим звернулося до суду з адміністративним позовом до Прокуратури Центрального району міста Сімферополя Автономної Республіки Крим про визнання незаконним та скасування припису від 29 грудня 2010 року про усунення порушень Законів України «Про індексацію грошових коштів населення» та «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати».

В обґрунтування позовних вимог позивач зазначав, що вищевказаним приписом прокурора Центрального району міста Сімферополя Автономної Республіки Крим встановлено негайно перерахувати пенсію ОСОБА_1, починаючи з січня 2003 року та у подальшому без урахування поняття «базовий місяць» при обчисленні індексації пенсії та компенсацію за несвоєчасну виплату сум при індексації пенсії з урахуванням виплаченої суми індексації пенсії за цей період.

Вважає оскаржуваний припис незаконним та безпідставним, оскільки поняття «базовий місяць» та порядок його застосування при обчисленні сум індексованої пенсії, передбачені пунктом 5 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року № 1078, відповідають вимогам чинного законодавства.

Позивач просив визнати незаконним та скасувати припис прокурора Центрального району міста Сімферополя Автономної Республіки Крим від 29 грудня 2010 року щодо усунення порушень Законів України «Про індексацію грошових коштів населення» та «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати» шляхом перерахунку пенсії ОСОБА_1, починаючи з січня 2003 року і надалі без врахування поняття «базовий місяць» при обчисленні індексу пенсії і компенсацію за несвоєчасну виплату суми пенсії з врахуванням виплаченої суми індексації пенсії за цей період.

Постановою Окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим від 15 червня 2011 року у задоволенні позову відмовлено.

Постановою Севастопольського апеляційного адміністративного суду від 20 лютого 2012 року постанову суду першої інстанції скасовано в частині невизнання протиправним та скасування припису прокурора Центрального району міста Сімферополя від 29 грудня 2010 року щодо ви-

значення періоду на майбутнє; в цій частині позов задоволено. В іншій частині постанову Окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим від 15 червня 2011 року залишено без змін.

У касаційній скарзі Управління Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим, посилаючись на порушення судом апеляційної інстанції норм матеріального права, просить скасувати його постанову та винести нову, якою задовольнити позов у повному обсязі.

Колегія суддів вважає, що касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з наступних підстав.

Обґрунтовуючи постанову Окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим від 15 червня 2011 року про відмову у задоволенні позовних вимог, суд апеляційної інстанції прийшов до висновку про законність вимог припису прокурора Центрального району міста Сімферополя від 29 грудня 2010 року і мотивував це тим, що пункт 5 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року № 1078, яким керувався позивач при обрахунку індексації пенсії ОСОБА_1, не відповідає приписам статті 4 Закону України «Про індексацію грошових коштів населення».

Така правова позиція судів попередніх інстанцій є помилковою, з приводу чого колегія суддів вважає необхідним зазначити наступне.

Судами встановлено, що ОСОБА_1 знаходиться на обліку в Управлінні Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим та отримує пенсію за віком відповідно до Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність».

Починаючи з 2004 року ОСОБА_1 неодноразово звертався до прокуратури Центрального району міста Сімферополя зі скаргами на дії посадових осіб Управління Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим при обчисленні індексації його пенсії.

29 грудня 2010 року на підставі статті 22 Закону України «Про прокуратуру» прокурором Центрального району міста Сімферополя позивачу було внесено припис «Про усунення порушень Законів України «Про індексацію грошових доходів населення» та «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати».

З матеріалів справи слідує, що індексація пенсії ОСОБА_1 проводилася з березня 2003 року, підвищення пенсії у зв'язку з індексацією проводилось з травня 2003 року по травень 2011 року не щомісячно. Також у січні 2004 року позивачем було застосовано поняття «базовий місяць», тому індексація пенсії в цьому місяці ним не проводилася.

Правові, економічні та організаційні основи підтримання купівельної спроможності населення України в умовах зростання цін з метою дотримання встановлених Конституцією України гарантій щодо забезпечення достатнього життєвого рівня населення України визначено Законом України від 3 липня 1991 року № 1282-XII «Про індексацію грошових коштів населення» (далі - Закон № 1282-XII).

Відповідно до частини першої статті 2 вищезазначеного Закону, який Законом України від 6 лютого 2003 року № 491-IV було викладено у новій редакції, індексації підлягають грошові доходи громадян, одержані ними в гривнях на території України і які не мають разового характеру, зокрема пенсії.

Статтею 4 Закону № 1282-XII (в редакції від 6 лютого 2003 року) передбачено, що індексація грошових доходів населення проводиться в разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який установлюється в розмірі 101 відсотка. Обчислення індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення провадиться з наростаючим підсумком, починаючи з місяця введення в дію цього Закону. Для проведення подальшої індексації грошових доходів населення обчислення індексу споживчих цін починається за місяцем, у якому індекс споживчих цін перевищив поріг індексації зазначений у частині першій цієї статті. Підвищення грошових доходів населення у зв'язку з індексацією здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому опубліковано індекс споживчих цін.

Відповідно до частини першої статті 6 Закону № 1282-XII у разі виникнення обставин, передбачених статтею 4 цього Закону, у встановленому законом порядку здійснюється перегляд розмірів заробітної плати; пенсій; державної соціальної допомоги; стипендій, що виплачуються студентам державних та комунальних вищих навчальних закладів. Перегляд зазначених у частині першій цієї статті гарантій здійснюється у розмірах, що визначаються як результат добутку розміру доходу, що підлягає індексації в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демо-

графічних груп населення, та величини індексу споживчих цін. (в редакції Закону, чинній на момент виникнення спірних правовідносин).

З метою реалізації вказаного Закону, Кабінет Міністрів України постановою від 17 березня 2003 року №1078 затвердив Порядок проведення індексації грошових доходів населення, яким визначені правила обчислення індексу споживчих цін для проведення індексації та сум індексації грошових доходів населення (далі - Порядок).

Пунктом 5 вказаного Порядку визначено, що у разі підвищення розмірів мінімальної заробітної плати, мінімальної пенсії, виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної допомоги сім'ям з дітьми, стипендій, а також у разі зростання грошових доходів населення без перегляду їх мінімальних розмірів місяць, в якому відбулося підвищення, вважається базовим при обчисленні індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення. Індексація грошових доходів, отриманих громадянами за цей місяць, не провадиться.

Саме у застосуванні поняття «базовий місяць», яке не передбачено Законом № 1282-ХІІ, прокуратура Центрального району міста Сімферополя та суди попередніх інстанцій вбачають порушення вимог чинного законодавства з боку позивача.

Проте суди не врахували того, що статтею 113 Конституції України встановлено, що Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади.

При цьому Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених у статтях 85, 87 Конституції України.

Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України.

Згідно з пунктами 1 та 3 статті 116 Конституції України Кабінет Міністрів України забезпечує виконання Конституції і законів України, а також проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування.

Відповідно до статті 117 Конституції України Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Після проведеного аналізу повноважень Кабінету Міністрів України та норм затвердженого постановою Кабінет Міністрів України постановою від 17 березня 2003 року №1078 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, колегія суддів прийшла до висновку, що введення останнім нормативним актом до процедури проведення індексації доходів громадян поняття «базового місяця» жодним чином не суперечить приписам Закону № 1282-ХІІ.

Вищевказаний Порядок був розроблений з метою реалізації положень Закону № 1282-ХІІ для визначення правил обчислення індексу споживчих цін для проведення індексації та сум індексації грошових доходів населення, оскільки сам Закон не визначає конкретного механізму обчислення. При цьому, на виконання передбачених Основним законом держави функцій щодо забезпечення соціального захисту населення та в межах наданих йому повноважень Кабінет Міністрів доповнив та уточнив зміст законодавчого акту на предмет непередбачених ним випадків підвищення розмірів мінімальної заробітної плати, мінімальної пенсії, виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної допомоги сім'ям з дітьми, стипендій, а також у разі зростання грошових доходів населення без перегляду їх мінімальних розмірів місяць.

Оскільки, затверджений постановою Кабінет Міністрів України від 17 березня 2003 року №1078 Порядок проведення індексації грошових доходів населення є єдиним нормативно-правовим актом, що визначає порядок проведення індексації грошових доходів населення, який ніким не скасований, є чинним на даний момент і обов'язковим до виконання усіма державними органами, колегія суддів вважає його використанням Управлінням Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим при проведенні індексації пенсії ОСОБА_1 обґрунтованим і законним.

З урахуванням викладеного, колегія суддів приходять до висновку про те, що позовні вимоги Управління Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим про визнання незаконним та скасування припис прокурора Центрального району міста Сімферополя Автономної Республіки Крим від 29 грудня 2010 року щодо усунення порушень Закону України «Про індексацію грошових коштів населення» такими, що підлягають задоволенню.

Враховуючи законність дій позивача у спірних правовідносинах щодо нарахування індексації пенсії ОСОБА_1, також підлягають задоволенню вимоги позивача про визнання незаконним припису прокурора в частині виплати компенсації останньому втрат частини доходів у зв'язку з порушенням строків виплати пенсії.

З вищевикладеного слідує, що суди попередніх інстанцій, повно і правильно встановивши обставини справи, неправильно застосували норми матеріального права щодо ієрархії правових норм і безпідставно відмовили у задоволенні позову.

Статтею 229 Кодексу адміністративного судочинства України надано право суду касаційної інстанції скасувати судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій та ухвалити нове рішення, якщо обставини справи встановлені повно і правильно, але суди першої та апеляційної інстанцій порушили норми матеріального чи процесуального права, що призвело до ухвалення незаконного судового рішення.

З урахуванням того, що фактичні обставини справи судами першої та апеляційної інстанцій встановлено повно та правильно, але неправильно застосовано норми матеріального права, що призвело до ухвалення незаконних судових рішень, відповідно до повноважень, наданих статтею 229 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів вважає необхідним їх судові рішення скасувати та ухвалити нову постанову про задоволення позову в повному обсязі.

Керуючись статтями 223, 229, 231, 254 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів

п о с т а н о в и л а :

Касаційну скаргу Управління Пенсійного фонду України в Центральному районі міста Сімферополя Автономної Республіки Крим задовольнити частково.

Постанову Окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим від 15 червня 2011 року та постанову Севастопольського апеляційного адміністративного суду від 20 лютого 2012 року у цій справі скасувати.

Прийняти нову постанову, якою позов задовольнити у повному обсязі.

Визнати незаконним та скасувати припис прокурора Центрального району міста Сімферополя Автономної Республіки Крим від 29 грудня 2010 року щодо усунення порушень Законів України «Про індексацію грошових коштів населення» та «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати» шляхом перерахунку пенсії ОСОБА_1, починаючи з січня 2003 року і надалі без врахування поняття «базовий місяць» при обчисленні індексу пенсії і компенсацію за несвоєчасну виплату суми пенсії x врахуванням виплаченої суми індексації пенсії за цей період.

Постанова набирає законної сили через п'ять днів після направлення її копії сторонам у справі та оскарженню не підлягає.

Головуючий

М.І. Смокович

Судді

О.В. Кравцов, І.В. Масло

На мій погляд позиція Вищого адміністративного суду України стосовно індексації пенсії досить вразлива, і ось чому:

- 1) Колегія суддів прийшла до помилкового висновку, що введення Порядком №1078 до процедури проведення індексації доходів громадян поняття «базового місяця» жодним чином не суперечить приписам Закону № 1282-ХІІ. Не тільки суперечить, але повністю змінює юридичну та економічну сутність Закону № 1282-ХІІ.
- 2) Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 2003 року Порядок проведення індексації грошових доходів населення не є єдиним чинним документом, що визначає порядок проведення індексації грошових доходів населення.

Більше того, за Конституцією України він мав бути скасований ще в травні 2008 року, і якби суд був дійсно справедливий, то йому потрібно було б на підставі частин першої та другої, статті 166 Кодексу адміністративного судочинства

ва України постановити окрему ухвалу і направити її відповідним суб'єктам владних повноважень для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що сприяли порушенню закону, а також постановити окрему ухвалу про наявність підстав для розгляду питання щодо притягнення до відповідальності осіб, рішення, дії чи бездіяльність яких визнаються протиправними.

3) Закон № 1282-ХІІ визначає конкретний механізм обчислення сум індексації грошових доходів населення та, в принципі, не потребує додаткових роз'яснень, хоча вважаю, що уточнення, внесені в законний спосіб, йому не завадять.

4) В Законі № 1282-ХІІ цілком свідомо не йдеться про підвищення розмірів мінімальної заробітної плати, мінімальної пенсії, виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної допомоги сім'ям з дітьми, стипендій, а також про зростання грошових доходів населення без перегляду їх мінімальних розмірів тому, що до індексації грошових доходів ці покращення не мають ніякого відношення.

Мета індексації – зберегти купівельну спроможність грошових доходів (в межах прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення), зафіксувавши її на рівні купівельної спроможності населення України в березні 2003 року.

Мета вищеназваних підвищень – покращити становище вразливих верств населення порівняно з березнем 2003 року.

Відчуйте різницю.

Тому впевнений, що:

5) Саме дії позивача у спірних правовідносинах щодо нарахування індексації пенсії ОСОБА_1, є незаконними.

6) Норми матеріального права щодо ієрархії правових норм застосовані окружним адміністративним судом Автономної Республіки Крим та Севастопольським апеляційним адміністративним судом правильно.

7) Припис прокурора Центрального району міста Сімферополя Автономної Республіки Крим від 29 грудня 2010 року щодо усунення порушень Законів України «Про індексацію грошових коштів населення» та «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати» є цілком законним.

8) Суди правильно врахували те, що статтею 113 Конституції України встановлено, що Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів **виконавчої** влади.

Віділено мною, - Д.Р.

Суд своїм тлумаченням зробив спробу прирівняти Кабінет Міністрів України до статусу законодавчого органу тим, що фактично підтвердив правомірність застосування положень підзаконного акту Уряду України, незважаючи на його невідповідність закону як такому.

З огляду на інші рішення Вищого адміністративного суду України в подібних правовідносинах напрашується висновок про те, що принципи верховенства права та законності замінені Вищим адміністративним судом України на принципи доцільності та підзаконності.

- **Верховний Суд України.** Підстави для подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України регламентовані статтею 237 Кодексу адміністративного судочинства України, а саме - заява про перегляд судових рішень в адміністративних справах може бути подана виключно з мотивів:

1) неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах;

2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

Враховуючи той факт, що знайти неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, в нашому випадку практично неможливо, за відновленням порушених державою прав залишається тільки звертатись до **Європейського Суду з прав людини**.

Тільки позитивне рішення цієї поважної інституції може кардинально змінити ситуацію.

9. Відповідальність посадових осіб

9.1. Кримінальний кодекс України

Стаття 175. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат

1. Безпідставна невивплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої установленої законом виплати громадянам більш як за один місяць, вчинена умисно керівником підприємства, установи або організації незалежно від форми власності чи громадянином-суб'єктом підприємницької діяльності, карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або вправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Те саме діяння, якщо воно було вчинене внаслідок нецільового використання коштів, призначених для виплати заробітної плати, стипендії, пенсії та інших встановлених законом виплат, - карається штрафом від тисячі до півтори тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

3. Особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до притягнення до кримінальної відповідальності нею здійснено виплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої встановленої законом виплати громадянам.

Курсив мій, - Д.Р.

Стаття 382. Невиконання судового рішення

1. Умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили чи підлягають негайному виконанню, або перешкоджання їх виконанню - карається штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковува-

них мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від двох до чотирьох років.

2. Ті самі дії, вчинені службовою особою, - караються штрафом від семисот п'ятдесяти до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені службовою особою, яка займає відповідальне чи особливо відповідальне становище, або особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, або якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам і свободам громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб, - караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

4. Умисне невиконання службовою особою рішення Європейського суду з прав людини - карається позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

9.2. Кодекс адміністративного судочинства України

Стаття 267. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах

1. Суд, який ухвалив судові рішення в адміністративній справі, має право зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення.

2. За наслідками розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання постанови суду або в разі неподання такого звіту суддя своєю ухвалою може встановити новий строк подання звіту, накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання постанови, штраф у розмірі від десяти до тридцяти мінімальних заробітних плат.

4. Половина суми штрафу стягується на користь позивача, інша половина - до Державного бюджету України.

7. Ухвала суду про накладення штрафу, що набрала законної сили, направляється для виконання до державної виконавчої служби. З наступного дня після набрання ухвалою законної сили на суму заборгованості без додаткового рішення суду нараховується пеня у розмірі трьох відсотків річних з урахуванням індексу інфляції.

8. Сплата штрафу не звільняє від обов'язку виконати постанову суду і подати звіт про її виконання. Повторне невиконання цього обов'язку тягне за собою застосування наслідків, установлених частинами першою і другою цієї статті, але розмір нового штрафу при цьому збільшується на суму штрафу, який було або мало бути сплачено за попередньою ухвалою.

9.3. Закон України «Про виконавче провадження»

Стаття 75. Загальні умови виконання рішень, за якими боржник зобов'язаний особисто вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення

1. Після відкриття виконавчого провадження за виконавчим документом, що зобов'язує боржника вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення, державний виконавець перевіряє виконання рішення не пізніше ніж на наступний день після закінчення строку, встановленого частиною другою статті 25 цього Закону для самостійного виконання рішення. Якщо рішення підлягає негайному виконанню, його виконання перевіряється не пізніше наступного робочого дня після відкриття виконавчого провадження.

2. У разі невиконання зазначених вимог без поважних причин державний виконавець накладає на боржника штраф відповідно до статті 89 цього Закону і не пізніше п'яти робочих днів з дня його накладення повторно перевіряє стан виконання рішення. Якщо рішення не виконано і виконання може бути проведено без участі боржника, державний виконавець організовує виконання відповідно до повноважень, наданих йому законом, та вносить подання (повідомлення) правоохоронним органам для притягнення боржника до відповідальності згідно із законом. При цьому на боржника повторно накладається штраф у порядку, встановленому статтею 89 цього Закону.

3. У разі якщо виконати рішення без участі боржника неможливо, державний виконавець накладає на боржника штраф відповідно до статті 89 цього Закону та вносить подання (повідомлення) правоохоронним органам для притягнення боржника до відповідальності згідно із законом, після чого виносить постанову про закінчення виконавчого провадження, яка затверджується начальником відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, і повертає виконавчий документ до суду чи іншого органу (посадової особи), що його видав.

4. Державний виконавець під час виконання рішення про заборону вчиняти певні дії або про утримання від вчинення певних дій доводить до відома боржника резолютивну частину такого рішення, про що складає відповідний акт. Після складення акта виноситься постанова про закінчення виконавчого провадження.

Стаття 89. Відповідальність за невиконання рішення, що зобов'язує боржника

вчинити певні дії, та рішення про поновлення на роботі

1. У разі невиконання без поважних причин у встановлений державним виконавцем строк рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії, та рішення про поновлення на роботі державний виконавець виносить постанову про накладення штрафу на боржника - фізичну особу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; на посадових осіб - від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; на боржника - юридичну особу - від сорока до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та встановлює новий строк виконання.

2. У разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин державний виконавець у тому ж порядку накладає на нього штраф у подвійному розмірі та звертається до правоохоронних органів з поданням (повідомленням) про притягнення боржника до кримінальної відповідальності відповідно до закону.

Як бачимо, відповідальність передбачена досить сувора, але на практиці застосовується до посадових осіб украй рідко.

10. Висновки

Однчасне існування Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991 р., № 1282-ХІІ із змінами та доповненнями та Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою КМУ від 17.07.2003 р., № 1078, норми якого не приведено у відповідність із Законом № 1282-ХІІ, приводить до постійного конфлікту інтересів та дозволяє посадовим особам органів виконавчої та судової влади маніпулювати нормами права в сумнівних корпоративних інтересах.

І, хоча за загальним правом конфлікт інтересів повинен завжди вирішуватись на користь громадянина, найбільш прийнятним є приведення Порядку № 1078 у повну відповідність із Законом № 1282-ХІІ та внесення в Закон № 1282-ХІІ норми, за якою регулювання деяких аспектів правовідносин з індексації доходів громадян здійснюється Порядком № 1078.

Або скасувати Порядок № 1078, як це передбачено статтею 152 Конституції України, в той же час уточнивши терміни та роз'яснивши спірні моменти в самому законі.

січень 2014

Нормативна база та використана література

1. Конституція України.
2. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 р., № 2017-III.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р., № 1058-IV.
4. Закон № 1282-ХІІ - Закон України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991 р., № 1282-ХІІ.
5. В. Туглук. Гривня – як еквівалент незалежності. «Урядовий кур'єр» від 08.09.2010 р., № 165.
6. Порядок № 1078 - Порядок проведення індексації грошових доходів населення, затверджений Постановою КМУ від 17.07.2003 р., № 1078.
7. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» від 06.02.2003 р., № 491-IV.
8. Урядовий кур'єр. 2013 р., № 121, с. 4.
9. Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2008 від 22.05.2008 р.
10. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 07.10. 2010 р., N 2591-VI.
11. Методологічні положення щодо організації статистичного спостереження за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунків індексів споживчих цін (затверджені наказом Держстату від 01.07.2013 р., №190..
12. Відходимо від зрівняловки. Урядовий кур'єр. 2008 р., № 22, с. 3.
13. Постанова «Про внесення змін до Порядку проведення індексації грошових доходів населення» від 12.03.2008 р., №170.
14. Дмитро Грицай «Зміна порядку індексації». Журнал Дт-Кт «Школа бухгалтера №7(07.04.2008 р.)».
15. Е. Брагінський, Е. Рязанов. Первинний варіант сценарію х/ф «Гараж».
16. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.1996 р., № 9.